

Etelä-Savon omaishoidon sääntökirja 2021

Hyväksytty:

Vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja

§ 34/15.12.2020

Asiakasmaksut:

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen ky

Hallitus 10.12.2020 § 238

Palkkiot ja korvaukset:

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen ky

Hallitus 17.12.2020 § 251

Sisällys

JOHDANTO	3
1. OMAISHOIDON TUEN ASIAKKAAKSI TULO	4
1.1 Arviointi- ja valmennusjakso	5
2. ASIAKKUUS	6
2.1 Viranhaltijapäätös	6
2.2 Omaishoitotosopimus	6
2.3 Hoitopalkkion määräytyminen	7
2.4 Hoitopalkkion maksuluokat	7
2.4.1 Alle 18- vuotiaat	7
2.4.2 Yli 18- vuotiaiden omaishoidon tuki	9
2.4.3 Ikäihmiset (yli 65- vuotiaat)	11
2.5 Keskeytykset hoitopalkkion maksamisessa	12
2.6 Asiakasmaksut	13
2.7 Asiakassuunnitelma	13
2.8 Omaishoitajan lakisääteinen vapaa	14
2.9 Sosiaalihuoltolain mukainen vapaa	15
2.10 Omaishoidon vapaan palveluseteli	15
2.11 Omaishoitajan valmennus ja koulutus	16
2.12 Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset	16
2.13 Eläke- ja muu vakuutusturva	16
2.14 Sijaishoito toimeksiantosopimuksella	17
2.15 Perhehoito	17
2.16 Päivätoiminta	17
2.17 Päivä- ja iltaparkkitoiminta	17
3. ASIAKKUUDEN PÄÄTTYMINEN	17
4. SÄÄNTÖKIRJAN SEURANTA JA ARVIOINTI	18
LIITTEET	19

JOHDANTO

Tämä sääntökirja sisältää tietoa siitä, miten Etelä-Savossa järjestetään, tuotetaan ja toteutetaan omaishoitoa tukevia palveluja. Sääntökirjassa kuvataan omaishoidon tuen toimintamalli, omaishoidon tunnistamisesta omaishoidon päättymiseen asti sekä sitä tukevia käytäntöjä. Lisäksi sääntökirjassa linjataan yhtenäiset periaatteet omaishoidon toteuttamiseen Etelä-Savon alueella. Sääntökirja turvaa yhdenvertaiset, yhteneväisellä tavalla koordinoitut ja kustannusten kasvua hillitsevät palvelut ja luo perustan kaikkien osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Kunta/ kuntayhtymä hyväksyy sääntökirjan kunnan hallintosäännön mukaisessa toimielimessä. Sääntökirjaa päivitetään omaishoidon koordinaattorin toimesta vuosittain huomioiden muun muassa indeksikorotukset omaishoidon tuen palkkioihin ja asiakasmaksuihin. Muita muutoksia sääntökirjaan tekee tarvittaessa omais- ja perhehoidon neuvottelukunta, jossa on mukana omaishoitajien edustaja. Tämän työryhmän tekemät muutokset hyväksytään kunnan hallintosäännön mukaisessa toimielimessä.

Sääntökirjassa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja asetuksia:

- ❖ Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- ❖ Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (511/2016)
- ❖ Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- ❖ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (3.8.1992/734)
- ❖ Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- ❖ Omaishoidon tuki, opas kuntien päättäjille. STM:n oppaita 2006

Omaishoidon palvelulupaus omaishoidettavalle ja omaishoitajalle

Omaishoitoperheiden palveluja ohjaa sääntökirja. Omaishoitoperheille turvataan yhdessä sovitut, oikea-aikaiset ja yksilölliset tuen muodot.

Keskeiset käsitteet

Omaishoito on elämäntilanne, jossa sairaus ja vammaisuus, auttaminen ja tukeminen sovitetaan eri tavoin koko perheen elämään. Omaishoitotilanteessa sekä hoidettava että hoitaja, koko omaishoitoperhe, tarvitsevat tukea. Omaishoitoon liittyy aina elämänmuutos, jonka perheenjäsenen sairastuminen tai vammautuminen aiheuttaa (Omaishoitajaliitto). Omaishoitajaksi soveltuu henkilö, jonka hoidettava on hyväksynyt hoitajakseen sekä joka oman terveytensä ja toimintakykynsä sekä elämäntilanteensa puolesta soveltuu tehtävään. Omaishoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt.

Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen lakisääteinen kaiken ikäisten sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä vastaa kunta/kuntayhtymä. Omaishoidontuki koostuu omaishoitajalle maksettavasta palkkiosta ja yksilöllisesti suunnitelluista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Omaishoidon tuki myönnetään pääsääntöisesti toistaiseksi, mutta erityisestä syystä se voidaan myöntää määräaikaiseksi. Hoitopalkkion suuruus määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Perheen tulot ja varallisuus eivät vaikuta palkkion määrään. Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa.

Hoitajan esittämän erityisen syyn perusteella hoitopalkkio voidaan sopia säädettyjä vähimmäismääriä pienemmiksi. Etelä-Savossa päätetään omaishoidon tuen palkkioluokkien lukumääristä ja myöntämisen perusteista lain sallimissa rajoissa.

Omaishoitotosopimus on kunnan/kuntayhtymän ja omaishoitajan välinen toimeksiantosopimus. Omaishoitotosopimus on voimassa toistaiseksi tai määräaikaisesti. Omaishoitotosopimuksen tehnyt omaishoitaja ei ole työsopimuslain 2 §:n tarkoittamassa työsuhteessa kuntaan/kuntayhtymään, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

Omaishoitajan oikeus vapaaseen määräytyy voimassa olevan omaishoito- tai sosiaalihuoltolain mukaisesti. Omaishoidon tuki ja palveluiden tarve arvioidaan yksilöllisesti palvelutarpeen arvioinnissa. Palvelutarpeen arvioinnin tekee palveluohjaaja. Omaishoidon tukea ja palveluita koskevat asiat kirjataan henkilökohtaiseen asiakassuunnitelmaan.

Omatyöntekijä tarkoittaa sosiaalihuoltolain mukaan asiakkaalle asiakkuuden ajaksi nimettävää työntekijää.

Etäomaishoitajalla tarkoitetaan henkilöä joka huolehtii omaisestaan joko toiselta paikkakunnalta käsin tai eri taloudesta käsin. Tällöin kyseessä on sitova päivittäinen etäomaishoivatilanne, jolloin hoiva tapahtuu osin esimerkiksi puhelimitse tai etäteknologian avulla. Etäomaishoitaja voi esimerkiksi matkustaa säännöllisesti pitkän matkan huolehtiakseen läheisestään ja auttaakseen häntä seuraavan viikon haasteissa (Omaishoitajaliitto). Etäomaishoitajan tuki koostuu hoidettavalle myönnettyistä palveluista. Etäomaishoitajilla on mahdollisuus osallistua omaishoitajille suunnattuun kolmannen sektorin toteuttamaan valmennukseen. Etäomaishoitajalle ei tehdä erillistä omaishoidon sopimusta paitsi jos hän jää pois työelämästä hoivatilanteen vuoksi ja täyttää silloin omaishoidon palkkion myöntämisen edellytykset.

1. OMAISHOIDON TUEN ASIAKKAANSI TULO

Omaishoitotilanteen tunnistaminen voi nousta esille tukea tarvitsevan lähiyhteisöstä tai henkilö itse voi tunnistautua omaishoitajaksi. Ikääntyneiden, vammaisten sekä erityislasten parissa työskentelevät ammattilaiset ovat avainasemassa omaishoitotilanteen tunnistamisessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia koulutetaan tunnistamaan omaishoitajuutta. Mitä varhaisemmassa vaiheessa alkava omaishoitotilanne voidaan tunnistaa, sitä todennäköisempää on omaishoitoperheen sujuva ja turvallinen arki.

Omaishoidon tukea haetaan kunnan/kuntayhtymän asiakasohjauksesta/omaishoidon tuen yksiköstä kirjallisesti tai sähköisesti. Omaishoidon tuen myöntäminen perustuu yksilölliseen tarveharkintaan ja tukena on kunnassa/kuntayhtymässä käytössä olevat toimintakyvyn arvioinnin työkalut ja myöntämisen perusteet.

1.1 Arviointi- ja valmennusjakso

Omaishoitoperheen palvelutarpeen arviointi tapahtuu moniammatillisesti pääsääntöisesti 1-4 viikkoa kestävässä arviointijakson aikana yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa. Arviointijakso koostuu arviointi- ja suunnitelmatapaamisesta. Arvioinnissa otetaan huomioon:

- omaishoitajan valmiudet toimia omaishoitajana hoidon sitovuus ja vaativuus
- Päivittäisen valvonnan tarve->kuinka kauan hoidettava voi olla turvallisesti yksin ilman hoitajan läsnäoloa
- hoidettavan toimintakyky päivittäisissä toiminnoissa (esim. liikkuminen, pukeutuminen, ravitsemustila)
- psyykkisen tuen tarve
- lääkityksen tarkistus (lääkehoidon arvioinnista hyötyvän tunnistaminen)
- vaihtoehtoisten ja korvaavien kommunikaatiomuotojen käyttäminen
- sairauksien/oireiden asianmukainen hoito
- yöllisen hoidon ja valvonnan tarve
- omaishoidon tuki on hoidettavan edun mukaista

Asiakkaan kotona tapahtuvan arviointikäynnin yhteydessä, huomioidaan kodin olosuhteet, arvioidaan omaishoidettavan hoidon, huolenpidon ja palveluiden tarve sekä omaishoitajan palveluiden ja tuen tarve sekä tuen muut myöntämisedellytykset. Kotikäynti suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa. Asiakkaalta pyydetään lupa omaishoitotilanteeseen liittyvien asiakastietojen tarkasteluun. Arviointikäynnillä tehdään yhdessä asiakkaan kanssa asiakassuunnitelma, joka tarkennetaan suunnitelmatapaamisessa.

Kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten osalta palvelutarpeen arvioinnin omaishoidon tuesta tekevät sosiaalihuollon laillistetut ammattihenkilöt. Arvioinnissa huomioidaan henkilön ikätasoa vastaava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen, valvonnan tarve ja hoidon sitovuutta. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta. Päätöksenteon tukena voidaan käyttää hoitoisuuteen liittyviä lausuntoja sekä moniammatillista arviointityötä. Omaishoidontuki ja muut tarvittavat palvelut sovitetaan yksilöllisesti kokonaisuudeksi.

Arviointijaksoon kuuluu arviointikäynnin jälkeen tapahtuva **suunnitelmatapaaminen**, jossa käydään läpi omaishoitosopimus, tarkennetaan asiakassuunnitelma, laaditaan yhteydenpitosuunnitelma sekä nimetään omatyöntekijä. Tarvittaessa suunnitelmatapaaminen toteutetaan, vaikka omaishoidon tuen päätös olisi kielteinen. Suunnitelmatapaaminen voidaan toteuttaa asiakkaan kotona tai muussa yhdessä sovitussa paikassa. Asiakkaan toiveita ja odotuksia kuullaan, ja ne sovitetaan yhteen ammattilaisen näkemyksen kanssa asiakassuunnitelmaan. Tarvittaessa järjestetään tarvittavat kommunikaation apuvälineet tai tulkkaukspalvelu.

Omaishoitajan yksilöllisen valmennuksen tavoitteena on tukea omaishoitajuutta sekä kehittää omaishoitajaksi ryhtyvän henkilön valmiuksia omaishoitajana toimimisessa. Valmennuksessa käsitellään esimerkiksi omaishoitajan asemaan ja hyvinvointiin sekä kunnan ja omaishoitajan yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä sekä avustamiseen ja hoivatyöhön liittyviä kysymyksiä. Valmennuksella voidaan edistää hoidon laatua ja varmistaa, että omaishoitajat toteuttavat hoidettavien toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimintatapoja.

Omaishoitaja ohjataan omaishoitajan terveys- ja hyvinvointitapaamiseen, jonka toivotaan toteutuvan arviointi- ja valmennusjakson aikana.

2. ASIAKKUUS

Palveluohjaus on keskeisessä roolissa tukemassa omaishoitajaa hoitotehtävässä. Sen tavoitteena on ohjata, auttaa ja tukea omaishoitoperheiden elämää sekä koordinoida ja sujuvoittaa palveluiden kohdentumista. Palveluohjaaja työskentelee yhteistyössä eri tahojen ammattilaisten (julkinen-, yksityinen- ja kolmas sektori) sekä omaisten kanssa. Lisäksi omaishoitoa tuetaan muilla palveluilla kuten julkisen-, yksityisen- tai kolmannen sektorin tarjoamalla kotihoidon palveluilla tai täydentävillä tukipalveluilla. Tukipalveluita ovat mm. ateriat-, kauppa-, asiointi-, siivous-, vaatehuolto-, turva-, kuljetus- ja saattajapalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut.

2.1 Viranhaltijapäätös

Omaishoidon tuesta tehdään kirjallinen viranhaltijapäätös, joka toimitetaan omaishoitajalle arviointijakson aikana. Viranhaltijapäätöksen tekee virassa oleva palveluohjaaja. Omaishoidon tuki myönnetään Essoten hyväksymän määrärahan ja myöntämisperusteiden perusteella. Päätöksenteon tukena käytetään yksilökohtaista harkintaa. Omaishoidon tuen palkkion maksaminen alkaa sen kuukauden alusta alkaen, jolloin päätös on tehty. Maksupäivä on joka kuukauden 16 päivä. Saattohoitotilanteet tarkastellaan aina yksilöllisesti. Viranhaltijapäätökseen voi hakea muutoksenhakua 30 päivän kuluessa saatuaan tiedon päätöksestä. Muutoksenhaun laatimisesta ohjeistetaan päätöksen liitteessä.

Myönteinen viranhaltijapäätös voi sisältää hoitopalkkion, lakisääteiset vapaat ja omaishoitoa tukevia palveluita. Viranhaltijapäätös on kielteinen, jos omaishoidon myöntämisperusteet eivät täyty. Mikäli omaishoidon tuen hakemukseen tehdään kielteinen päätös esim. asiakkaan omasta tahdosta, asiakkaalle voidaan tarjota sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita sekä omaishoidon vapaan mukaisia vapaajärjestelyitä, joista tehdään erillinen päätös. Sosiaalihuoltolain 27 b §:ssä on täsmennetty kunnan mahdollisuutta järjestää vapaata ilman omaishoitosopimusta omaistaan tai läheistään hoitavalle henkilölle, jonka antama hoito ja huolenpito ovat päivittäin sitovaa.

2.2 Omaishoitosopimus

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan/kuntayhtymän välille sopimus, joka sisältää:

- Sopimuksen voimassaolo (toistaiseksi tai määräaikainen)
- Sopimus hoitopalkkion määrästä ja maksupäivästä
- Oikeus lakisääteisiin vapaisiin ja vapaiden järjestämistavat
- Hoitopalkkion maksamisen keskeytykset; jos hoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, keskeytyy hoitopalkkion maksaminen 1 kk:n kuluttua

- Jos omaishoitotilanne keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, hoitopalkkio keskeytyy (yli) 14:sta vuorokauden kulu-
tua
- Lakisääteinen tapaturmavakuutus
- Sopimuksen irtisanominen
- Sopimuksen liitteenä on asiakassuunnitelma
- Hoitopalkkion määrä tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella.

Jos sopimus tehdään määräaikaisena, kirjataan asiakassuunnitelmaan, miten tarvittava hoito ja huolenpito toteutetaan ja omaishoitosopimuksen päättymisen jälkeen perheen tilanne arvioidaan ja tarvittaessa tehdään uusi sopimus. Omaishoitosopimus tarkistetaan vähintään vuosittain tai omaishoitotilanteen selkeästi muuttuessa.

2.3 Hoitopalkkion määräytyminen

Omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion suuruus määräytyy hoidettavan toimintakyvyn, hoidon sitovuuden ja vaativuuden sekä kokonaisarvion ja harkinnan perusteella. Hoidettavan toimintakyvyn, hoidon sitovuuden ja vaativuuden arviointiin käytetään sovittuja yhteneväisiä arviointimittareita. Arviointimittarina käytetään RAI-arviointia. RAI-järjestelmän avulla toteutettavalla palvelutarpeen arvioinnilla saadaan kokonaisvaltaisesti tietoa asiakkaan toimintakyvyn eri osa-alueista, terveydentilasta, voimavaroista ja elämäntilanteesta. Asiakkaan kanssa yhdessä tehtävä arviointi mahdollistaa myös asiakkaiden omien näkemysten, toiveiden ja tavoitteiden huomioimisen. Arvioinnin avulla palveluohjaaja ja asiakas laativat suunnitelman tarpeenmukaisista palveluista, hoidosta tai kuntoutuksesta sekä toimista, jotka parantavat asiakkaan tilannetta. RAI-arvioinneista saadaan vertailutietoa, joka kuvaa organisaation asiakaskuntaa ja palvelujen tarvetta. Vertailutieto auttaa suunnittelemaan ja kehittämään palveluja asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Yksittäisen asiakkaan tietoja vertailutiedoista ei voi tunnistaa.

Lasten kohdalla huomioidaan lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lasten kohdalla käytetään omaa arviointimittaria. Omaishoidon tuen myöntämistä ennen kartoitetaan peruspalveluiden toteutuminen. Palvelutarpeenarvioinnilla on ensisijaisesti tarkoitus turvata oikea-aikaiset ja yksilölliset palvelut.

2.4 Hoitopalkkion maksuluokat

2.4.1 Alle 18- vuotiaat

Omaishoidontuen arvioinnissa huomioidaan lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, valvonnan sekä ohjauksen tarve. Näiden lisäksi arvioidaan lapsen/nuoren kommunikaatiotaitoja, liikunta/toimintakykyä sekä mahdollisten hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Päätöksenteon tukena käytetään kotikäynnillä tehtävää lasten toimintakykymittaria, lääkärinlausuntoja sekä muita asiantuntijalausuntoja. Lapsen/nuoren hoidon- ja huolenpidon tarve arvioidaan aina yksilöllisesti.

I luokka 434,44€

- Hoidettavalla on jatkuvan hoidon tarve.
- Hoidettavan hoito ja huolenpito on päivittäin erityisen vaativaa ja sitovaa
- Hoidettava ei itsenäisesti selviä ikätasoisesti päivittäisistä toimista, vaan vaatii jatkuvasti näissä erityistä hoitoa, apua, ohjausta tai valvontaa (esim. syöminen, wc- käynnit, peseytyminen, pukeutuminen/riisuuntuminen, nukkumaan meno ym.)
- Hoidon vaativuuden ja sitovuuden lisäksi huomioidaan kommunikaatio- sekä sosiaalisen kanssakäymisen taidot.
- Hoidettavalla on vaikeuksia itsenäisessä liikkumisessa kodin ulkopuolella

Omaishoitaja voi käydä kokopäivätyössä:

- muiden työpäivän aikaisten hoitojärjestelyiden turvin esim. kotihoito, virtuaalinen kotihoito, vaikeasti kehitysvammaisten/ vaikeavammaisten päivätoiminta tai toinen omainen huolehtii.

II luokka 597,99€

- Kaikki I. maksuluokan myöntämisen edellytykset täyttyvät sekä niiden lisäksi omaishoitajan työ on selkeästi fyysisesti sekä psyykkisesti raskaampaa sekä vaativampaa kuin I. maksuluokassa
- Hoidettava vaatii lähes jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa, apua, ohjausta sekä valvontaa
- Hoidettava tarvitsee lähes kaikissa henkilökohtaisissa toimissaan ja hoitoon liittyvissä asioissaan toisen henkilön apua. Lisäksi hän tarvitsee apua ja valvontaa sosiaalisessa kanssakäymisessä sekä saattaa vaatia erityisiä hoitotoimenpiteitä
- Hoidettava voi olla vain lyhyen ajan yksin

III luokka 837,79€

- Kaikki II. maksuluokan myöntämisen edellytykset täyttyvät sekä niiden lisäksi hoidettava tarvitsee ympärivuorokautisesti runsaasti hoitoa, huolenpitoa, ohjausta tai valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan (esim. syöminen, pukeminen, peseytyminen, lääkityksistä huolehtiminen, wc-toimet).
- Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisten vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen.
- Hoidettava tarvitsee hoitoa myös yöaikaan. Yöllä tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista

IIIb luokka 1088,20€ (seuranta 1-6 kk välein)

- Omaishoidon tukea voidaan myöntää korotettuna, mikäli asiakas täyttää III. maksuluokan myöntämisen edellytykset ja lisäksi omaishoitaja jää työstään palkattomalle vapaalle omaisensa saattohoidon, äkillisen vaikean sairauden tai vammautumisen vuoksi.

- Korotettua omaishoidon tukea ei voida myöntää, jos omaishoitaja saa palkkatuloja, sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa tai vuorotteluvapaalain mukaista korvausta.
- Korotettua omaishoidon tukea voidaan myöntää, enintään kuuden kuukauden ajalle (määräaikaisella päätöksellä), minkä jälkeen tehdään uusi palvelutarpeen arvio

Omaishoidon tukea ei voida myöntää jos hoitajalla on:

- todettu (diagnosoitu) muistisairaus, mikä on edennyt sellaiseen vaiheeseen, että edellytykset omaishoitajana toimimiseen eivät enää täyty (lääkärin lausunto tarvittaessa)
- vakavia mielenterveyden ongelmia (arvioidaan GDS mittarilla, lääkärin lausunto tarvittaessa)
- päihteiden väärinkäyttöä (arvioidaan tarvittaessa audit-kyselyllä)
- perhetilanne tai elämäntilanne selvästi rajoittaa toimintaa omaishoitajana
- hoidettavan koti ei ole terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan annettavalle hoidolle sopiva

2.4.2 Yli 18- vuotiaiden omaishoidon tuki

I luokka 434,44€

- Hoidettava tarvitsee toistuvasti sekä päivittäin hoitoa ja hoivaa, huolenpitoa, valvontaa sekä ohjausta jokapäiväisissä toiminnoissa (Wc- toiminnot ja hygienian hoito, peseytyminen, pukeutuminen/riisuuntuminen, vaatevalinnat, säänmukainen pukeutuminen, ruokailu/syöminen, lääkkehoidon toteutus, liikkuminen/siirtyminen, kognitiiviset toiminnot (ymmärtäminen, psyyke, muisti)
- Päivittäisistä toimista suoriutumisen lisäksi hoidettava tarvitsee saattaja- asiointi-, ym. apua ja tukea selviytyäkseen kodin ulkopuolisista toimista. Hoidon tarve ei välttämättä edellytä sitä, että hoidettava ja hoitaja asuvat samassa taloudessa.
- Hoitaja voi olla työelämässä/työttömyysturvan piirissä työnhakijana.
- Valvonnassa sekä ohjauksessa voidaan ainakin osittain käyttää apuna teknisiä apuvälineitä (esim. kuva- ja äänilyhteys hoidettavaan).
- Omaishoito korvaa päivittäisiä kotihoidon palveluja mutta hoidettavalla voi olla kotihoidon palveluja (esim. insuliinipistokset tai katetrointi), päävastuu hoidosta on kuitenkin omaishoitajalla. Mikäli avuntarve kohdistuu ainoastaan kodinhoidollisiin tehtäviin tai asiointeihin, eivät ne oikeuta omaishoidon tukeen.

Omaishoitaja voi käydä kokopäivätyössä:

- kun hoidettava käy työtoiminnassa tai
- muiden työpäivän aikaisten hoitojärjestelyiden turvin esim. kotihoito, virtuaalinen kotihoito, vaikeasti kehitysvammaisten/ vaikeavammaisten päivätoiminta tai toinen omainen huolehtii.

II luokka 597,99€

- Hoidettava tarvitsee lähes jatkuvaluonteisesti ja ympärivuorokautisesti hoitoa-, huolenpitoa- ohjausta-, sekä valvontaa päivittäisissä toiminnoissa. (wc- toiminnot ja hygienian hoito, peseytyminen, pukeutuminen/riisuuntuminen, ruokailu/syöminen, lääkehoidon toteutus, liikkuminen/siirtymiset, kognitiiviset toiminnot (ymmärtäminen, psyyke, muisti)
- Hoidettava voi olla osan päivästä yksin. Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi runsaasti kotihoidon palveluja tai muuta ympärivuorokautista hoitoa. Hoidon tarve edellyttää hoidettavan sekä hoitajan asumista samassa taloudessa. Päävastuu hoidettavan hoidosta- ja huolenpidosta on omaishoitajalla. Tarvittaessa hoidettavan hoitamiseen on mahdollista saada apua kotihoidosta.

III luokka 837,79€

- Hoidettava tarvitsee ympärivuorokautisesti runsaasti hoitoa-, huolenpitoa-, ohjausta-, sekä valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa. (wc- toiminnot ja hygienian hoito, peseytyminen, pukeminen/riisuuntuminen, ruokailu/syöminen, lääkehoidon toteutus, liikkuminen/siirtymiset, kognitiiviset toiminnot (ymmärtäminen, psyyke, muisti)
- Hoidettava voi olla yksin ainoastaan lyhyitä aikoja. Hoitajan on huolehdittava hoidettavasta sekä oltava valmiudessa suorittamaan hoitotoimenpiteitä kaikkina vuorokauden aikoina. Hoidon tarve- ja sitovuus ovat samaa tasoa kuin pysyvässä ympärivuorokautisessa hoidossa olevalla.
- Hoidettava voi olla yksin vain lyhyitä aikoja. Hoitajan on huolehdittava hoidettavasta ja oltava valmis suorittamaan hoitotoimenpiteitä kaikkina vuorokauden aikoina. Hoidon sitovuus ja hoidon tarve ovat samaa tasoa kuin pysyvässä ympärivuorokautisessa hoidossa olevalla. Hoidon tarve edellyttää hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa. Hoidettavalla on oikeus kotihoidon palveluihin.

IIIb luokka 1088,20€ (seuranta 1-6 kk välein)

- Omaishoidontukea voidaan maksaa korotettuna mikäli hoidettava täyttää kaikki III- maksuluokan myöntämisen edellytykset sekä omaishoitaja jää työstään palkattomalle vapaalle hoidettavan saattohoidon-, äkillisen vaikean sairauden tai vammautumisen vuoksi. Korotettua omaishoidon tukea ei voida maksaa silloin jos omaishoitaja saa palkkatuloja-, sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa tai vuorotteluvapaalain mukaista korvausta

Hoitopalkkio maksetaan lain määrittelemän minimin (vuonna 2021; 413,45€ kuukaudessa) mukaan (Laki omaishoidon tuesta 5§) mikäli:

- hoidettavalla on käytössään henkilökohtainen avustaja yli 30 tuntia / viikko jolloin omaishoitaja on kokonaan vapautettu hoitotehtävästä tai

- hoidettava on säännöllisesti neljätoista (14) vuorokautta kuukaudessa ympärivuorokautisessa jakohoidossa tai perhehoidossa
- kotihoidon palveluja on myönnetty yli 40h/kk

Omaishoidon tukea ei voida myöntää jos hoitajalla on:

- todettu (diagnosoitu) muistisairaus, mikä on edennyt sellaiseen vaiheeseen, että edellytykset omaishoitajana toimimiseen eivät enää täyty (lääkärin lausunto tarvittaessa)
- vakavia mielenterveyden ongelmia (arvioidaan GDS mittarilla, lääkärin lausunto tarvittaessa)
- päihteiden väärinkäyttöä (arvioidaan tarvittaessa audit-kyselyllä)
- perhetilanne tai elämäntilanne selvästi rajoittaa toimintaa omaishoitajana
- hoidettavan koti ei ole terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan annettavalle hoidolle sopiva

2.4.3 Ikäihmiset (yli 65- vuotiaat)

I luokka 434,45€

- Hoidettava tarvitsee toistuvasti päivittäin hoitoa, huolenpitoa ja / tai valvontaa sekä ohjausta jokapäiväisissä toiminnoissa (Wc- toiminnot ja hygienian hoito, peseytyminen, pukeutuminen/riisuuntuminen, vaatevalinnat, säänmukainen pukeutuminen, ruokailu/syöminen, lääkähoidon toteutus, liikkuminen/siirtyminen, kognitiiviset toiminnot (ymmärtäminen, psyyke, muisti)
- Hoidettava voi olla omaishoitajan jaksamista tukevien palveluiden piirissä
 - Arvioinnissa käytetään asiakkaan tilanteeseen soveltuvia arviointimenetelmiä.
 - Omaishoidon tukea ei myönnetä, mikäli myöntämisen edellytykset eivät täyty tai avuntarve painottuu ainoastaan asiointi- ja kodinhoidollisiin tehtäviin sekä saattajana toimimiseen

II luokka 597,99€

- Omaishoidon tukea voidaan myöntää korotettuna, mikäli asiakas täyttää I. maksuluokan myöntämisen edellytykset ja hoidettava tarvitsee jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa tai valvontaa (yöhoidon tarve).
- Hoito on pääsääntöisesti kokopäiväistä ja kokoaikaista.
- Hoidettava voi olla omaishoitajan jaksamista tukevien palveluiden piirissä

Hoidettava voi olla osan päivästä yksin. Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi kotihoidon palveluja säännöllisesti useita kertoja päivässä tai muuta ympärivuorokautista hoitoa. Hoidon tarve edellyttää hoidettavan sekä hoitajan asumista samassa taloudessa. Päävastuu hoidettavan hoidosta- ja huolenpidosta on omaishoitajalla. Tarvittaessa hoidettavan hoitamiseen on mahdollista saada apua kotihoidosta tai muista tukipalveluista.

III luokka 837,79€

- Omaishoidon tukea voidaan myöntää korotettuna, mikäli asiakas täyttää II. maksuluokan myöntämisen edellytykset ja hoidettava tarvitsee jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa tai valvontaa.
- Hoidon sitovuus on verrattavissa hoitoon tehostetussa palveluasumisen yksikössä tai vastaavassa.
- Maksetaan, kun omaishoitaja hoitotyön vuoksi ja ympärivuorokautisiin palveluihin sijoittumisen välttämiseksi jää pois ansiotyöstä ja / tai ei voi olla hoitotyön vuoksi työmarkkinoiden käytettävissä.

IIIb luokka 1088,20€ (seuranta 1-6 kk välein)

- Hoidollisesti raskaassa lain tarkoittamassa siirtymävaiheessa, kuten saattohoitovaiheessa.
- Jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, palkkio on vähintään laissa määritellyn mukaisesti edellyttäen, että hoitajalla ei ole tältä ajalta:
 - 1) vähäistä suurempia työtuloja;
 - 2) oikeutta sairausvakuutuslain (1224/ 2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan;
 - 3) oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/ 2002) 13 §:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen.

Omaishoidon tukea ei voida myöntää jos hoitajalla on:

- todettu (diagnosoitu) muistisairaus, mikä on edennyt sellaiseen vaiheeseen, että edellytykset omaishoitajana toimimiseen eivät enää täyty (lääkärin lausunto tarvittaessa)
- vakavia mielenterveyden ongelmia (arvioidaan GDS mittarilla, lääkärin lausunto tarvittaessa)
- päihteiden väärinkäyttöä (arvioidaan tarvittaessa audit-kyselyllä)
- perhetilanne tai elämäntilanne selvästi rajoittaa toimintaa omaishoitajana
- hoidettavan koti ei ole terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan annettavalle hoidolle sopiva

Hoitopalkkio maksetaan lain määrittelemän minimin (vuonna 2021; 413,45 euroa kuukaudessa) mukaan (Laki omaishoidon tuesta 5§) mikäli:

- hoidettava on säännöllisesti neljätoista (14) vuorokautta tai yli kuukaudessa ympärivuorokautisessa jaksohoidossa kodin ulkopuolella.
- Jos henkilö saa henkilökohtaista apua yli 30 tuntia kuukaudessa, pois suljettuna iltapäivätoiminnan henkilökohtainen apu

2.5 Keskeytykset hoitopalkkion maksamisessa

Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Jos omaishoitotilanne keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, hoitopalkkio keskeytyy yli 14 vuorokauden kuluttua. Lakisääteisten vapaiden pitäminen ei sisälly keskeytyksen laskentaan. Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tuen omatyöntekijälle omaishoidon keskeytymisestä. Jos keskeytys käy ilmi ja siitä on jätetty ilmoittamatta, peritään perusteetta maksettu hoitopalkkio takaisin.

2.6 Asiaksmaksut

Omaishoitoon kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksen ja kunnan/kuntayhtymän asiakasmaksujen mukaiset maksut. Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi järjestettävistä korvaavista palveluista peritään maksu asiakasmaksulain 6 b §:n säännösten mukaisesti, joiden maksut ovat maksukaton ulkopuolella. Poikkeuksena ovat palvelut, mitkä on säädetty kokonaan tai osittain maksuttomiksi. Omaishoidon tuen hoitopalkkiota ei oteta huomioon tulona kotihoidon palvelumaksua määriteltäessä.

Omaishoitaja voi pitää halutessaan lakisääteisen vapaan enintään neljänä 6 tunnin pituisena jaksosena siten, että jaksosten pituus yhteensä ei ylitä 24 tuntia. Vapaasta, joka pidetään useammassa jaksossa, voidaan periä yksi maksu vapaata vuorokautta kohti (11,40€/24h vuonna 2021). Asiaksmaksu peritään ensimmäisen vapaajakson alkaessa.

Asiaksmaksulain 4 § 1 mom 5 kohdan mukaan palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat maksuttomia. Mikäli asiakkaalle järjestetty vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen kotiin, omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta ei peritä asiaksmaksua omaishoidettavan hoidon osalta. (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920734>)

2.7 Asiakassuunnitelma

Palvelutarpeen arviointia täydennetään asiakkaalle laadittavalla asiakassuunnitelmalla, ellei suunnitelman laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä esitettyä, yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakassuunnitelma sisältää asiakkaan palvelutarpeen edellyttämässä laajuudessa:

- 1) asiakkaan arvion ja ammatillisen arvion tuen tarpeesta;
- 2) asiakkaan arvion ja ammatillisen arvion tarvittavista palveluista ja toimenpiteistä;
- 3) omatyöntekijän tai muun asiakkaan palveluista vastaavan työntekijän arvion asiakkaan terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömistä sosiaalipalveluista, niiden alkamisajankohdasta ja kestosta;
- 4) tiedot siitä kuinka usein asiakas ja omatyöntekijä tai muu asiakkaan palveluista vastaava työntekijä tulevat tapaamaan;
- 5) asiakkaan ja työntekijän arvion asiakkaan vahvuuksista ja voimavaroista;
- 6) asiakkaan ja työntekijän yhdessä asettamat tavoitteet, joihin sosiaalihuollon avulla pyritään;
- 7) arvion asiakkuuden kestosta;
- 8) tiedot eri alojen yhteistyötahoista, jotka osallistuvat asiakkaan tarpeisiin vastaamiseen ja vastuiden jakautuminen niiden kesken;
- 9) suunnitelman toteutumisen seuranta, tavoitteiden saavuttamista ja tarpeiden uudelleen arviointia koskevat tiedot.

Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa omaishoitotilanteen muuttuessa tai hoidettavan tai omaishoitajan pyynnöstä, mutta vähintään kerran vuodessa. Seuraava tarkastamisajankohta kirjataan asiakassuunnitelmaan. Asiakassuunnitelma sovitetaan yhteen asiakkaan muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa. Asiakassuunnitelma on yhteinen omaishoidettavalle ja -hoitajalle omaishoidon tuen osalta. Omaishoitajalle laaditaan oma asiakassuunnitelma, jos hän tarvitsee muita kuin omaishoidon hoitotehtävää tukevia sosiaalihuollon palveluja.

2.8 Omaishoitajan lakisääteinen vapaa

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään **kaksi vuorokautta** kalenterikuukautta kohti. Oikeus kahden vuorokauden vapaaseen koskee omaishoitajia, joiden hoito ei ole sitovaa ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sosiaalihoitolain 27 b § mukaan kahden vuorokauden vapaaseen ovat oikeutettuja myös ne omaistaan hoitavat, joilla ei ole tehtynä sopimusta omaishoidosta.

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään **kolme vuorokautta** kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sitovuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- ja terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta, päivähoitoa tai opetusta.

Lakisääteisen vapaan pitämiseen liittyviä ohjeistuksia:

- ❖ Lakisääteiseen vapaaseen kalenterikuukautta kohti ei ole oikeutta silloin, kun omaishoito keskeytyy yli neljäksitoista vuorokaudeksi kalenterikuukauden aikana (lakisääteisten vapaiden pitäminen ei vie vapaaoikeutta)
- ❖ Omaishoitajan lakisääteisen vapaan järjestelytapa kirjataan asiakassuunnitelmaan
- ❖ Mikäli omaishoitaja ei halua pitää lakisääteisiä vapaita, kirjataan se asiakassuunnitelmaan
- ❖ Vapaat tulee pitää suunnitellusti esim. jaksohoito suunniteltujen jaksojen mukaan. Jos asiakassuunnitelmassa on sovittu hoidettavan ympärivuorokautisesta hoidosta säännöllisesti muualla kuin kotona, tulee hoitajan käyttää vapaapäivät.
- ❖ Omaishoitaja voi myös jaksottaa ja pitää lakisääteisen vapaan enintään neljänä alle vuorokauden pituisena jaksona siten, että jaksojen pituus yhteensä ei ylitä 24 tuntia. Vapaa, joka pidetään enintään neljässä jaksossa, peritään yksi maksu vapaata vuorokautta kohti. Asiakasmaksu peritään ensimmäisen vapaajakson alkaessa. Vapaan jaksottamisesta sovitaan kunnan ja omaishoitajan välisessä omaishoitosopimuksessa.
- ❖ Lakisääteiset vapaat tulee pitää pääsääntöisesti puolen vuoden sisällä siitä, kun ne on ansaittu. Omaishoitajia kuitenkin kannustetaan pitämään lakisääteiset vapaat

säännöllisesti kuukausittain, näin tuetaan omaishoitajan jaksamista. Essotessa edellisen vuoden lakisääteiset vapaat on käytettävä seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä.

- ❖ Omaishoidon lakisääteisten vapaiden lisäksi on mahdollista saada asiointivapaata enintään minimissään kolme tuntia, ja maksimissaan 6h viikossa. Asiointivapaita voi käyttää silloin kun lakisääteisistä vapaista on suunnitelma tehty. Asiointivapaita ei voi kerryttää, eikä käyttämättä jääneitä asiointivapaita voi siirtää.
- ❖ Omaishoitajalle kertyneitä lakisääteisiä vapaita ei voi käyttää omaishoitotilanteen /omaishoitotosopimuksen päättymisen jälkeen.

Lakisääteisen vapaan ajan hoito voidaan järjestää omaishoidettavalle:

- sijaishoito toimeksiantosopimuksella
- Perhehoito
- Ympäri vuorokautinen jaksohoito
- Päivätoiminta
- Palveluseteli

Erikoissairaanhoidon ja kuntoutuksen aikana ei voida toteuttaa omaishoidon lakisääteistä vapaata. Omaishoidon lakisääteisiä vapaita ei voida toteuttaa laitoshoidossa.

2.9 Sosiaalihuoltolain mukainen vapaa

Tuen tarpeessa olevan henkilön päivittäin sitovaa hoitoa ja huolenpitoa antavalle omaiselle tai läheiselle voidaan järjestää vapaapäiviä ja omaishoitajalle lakisääteisten vapaiden lisäksi alle vuorokauden pituista virkistysvapaata. Kunnan/kuntayhtymän on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vapaan aikana.

Myös tuen ulkopuolella toimivat omaishoitajat tarvitsevat lepoa, virkistystä ja vapaapäiviä. Sosiaalihuoltolain (27b§) mukaan kunnan tulee järjestää vapaata myös ilman omaishoitotosopimusta omaistaan tai läheistään hoitaville henkilöille. Hoidon ja huolenpidon edellytetään olevan päivittäin sitovaa. Vapaapäiviä ja virkistysvapaita järjestetään samoilla edellytyksillä kuin omaishoitotosopimuksen tehneille omaishoitajille. Myös asiakasmaksu näistä vapaista määräytyy samoin perustein kuin omaishoidon tuen piirissä (enimmäismaksu 11,40 € / vapaavuorokausi).

2.10 Omaishoidon vapaan palveluseteli

Omaishoidon lakisääteiset vapaat voidaan järjestää omaishoidon vapaan palvelusetelillä. Essote sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän hankkimat palvelut Essotessa sovittuun palvelusetelin arvoon asti. Palvelusetelillä hankittavat palvelut ovat kunnan/kuntayhtymän hyväksymän yksityisen palveluntuottajan tai järjestön tuottamia palveluja. Palvelusetelillä järjestetyn lakisääteisen vapaan ajalta asiakkaan omavastuuosuudeksi muodostuu palvelusetelin arvon ja palveluntuottajan hinnan välinen erotus. Jos palvelusetelillä ostetaan ympärivuorokautista jaksohoitoa, niin asiakkaan omavastuuosuus on enintään 11,40 euroa vuorokaudessa. Alle 18-vuotiailta ei peritä asiakasmaksua. Omaishoidon vapaan palvelusetelistä on olemassa oma sääntökirja (<https://www.essote.fi/palveluseteli/tietoa-asiakkaalle-palvelusetelista/essoten-palvelusetelisaantokirjat/>)

2.11 Omaishoitajan valmennus ja koulutus

Omaishoitolain 3 a §:n mukaan (511/2016) maakunnan on järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Omaishoitajien valmennus omaishoitajuuteen tapahtuu osana omaishoidon tuen arviointijaksoa omaishoitotilanteen alussa ja säännöllisesti arvioiden, milloin tilanne sen uudelleen vaatii. Omaishoitaja ohjataan Omaishoitajaliiton paikallisjärjestön Ovet-valmennukseen.

Omaishoitajille järjestetään yhteistyössä järjestöjen kanssa koulutusta, jonka tavoitteena on tukea omaishoitajan osaamisen kehittämistä ja valmiuksien ylläpitämistä omaishoitosuhteen aikana. Koulutusta järjestetään erilaisina ryhmämuotoisina tilaisuuksina/tapahtumina. Omaishoitoperheet saavat tietoa suunnitelluista koulutustapahtumista kirjeitse tai tieto jaetaan omaishoidon asiakastapaamisissa. Omaishoitajat voivat itse valita oman tarpeensa mukaan ne koulutukset, joihin haluavat osallistua.

2.12 Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Omaishoitajalla on lakisääteinen oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen omaishoidon tuen alkaessa sekä kahden vuoden välein tämän jälkeen. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta ei peritä asiakasmaksua sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992 5 §:n 1) kohdan perusteella.

Omaishoitaja ohjataan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen omaishoidon arviointi- tai seuranta-käynnillä. Omaishoidon tuen palvelukokonaisuuteen sisältyy hyvinvointi- ja terveystarkastus.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa selvitetään omaishoitajan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä ja terveydentilaa, lisäksi selvitetään mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito sekä elämäntilanne ja sosiaaliset verkostot. Tarkastuksessa käytetään COPE-indeksiä ja/tai Ascot-elämänlaatumittaria, millä kartoitetaan avun ja tuen tarvetta sekä koko perheen ja lähiverkoston olemassa olevia voimavaroja. Terveystarkastaja keskustelee tarvittaessa omaishoitajan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta toimintakyvystä ja terveydentilasta yhdessä omatyöntekijän kanssa suhteessa kykyyn toimia omaishoitajana. Tarkastuksella tuetaan omaishoitajaa tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Tarvittaessa ohjataan asiakas lääkärin ja/tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijan arvioon.

2.13 Eläke- ja muu vakuutusturva

Sopimuksen tehneellä omaishoitajalla on oikeus eläketurvaan ja tapaturmavakuutukseen. Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan/kuntayhtymän on vakuutettava hoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Omaishoitajaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, ja kuntaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta.

2.14 Sijaishoito toimeksiantosopimuksella

Omaishoitaja voi itse hankkia omasta lähiverkostostaan hoidettavalleen sijaishoitajan, jonka kanssa kunta/kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen ja viranhaltijapäätöksen. Sijaishoitajille maksettava palkkio on 88,91 euroa vuorokausi. Palkkion voi laskuttaa kerran kuukaudessa tai maksimissaan kolmen kuukauden välein.

2.15 Perhehoito

Omaishoitajan vapaan järjestämiseksi voidaan omaishoidettavalle järjestää perhehoitoa perheko-
dissa tai hoidettavan kotona. Ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoidosta on laadittu maakun-
nallinen sääntökirja. (www.essote.fi/perhehoito)

2.16 Päivätoiminta

Omaishoitaja voi sopia omatyöntekijän kanssa lakisääteisten vapaiden järjestämisestä omaishoi-
dettavan kuntouttavana päivätoimintana. Päivätoimintaa haetaan hoidettavalle oman hyvinvointi-
alueen päivätoimintayksiköstä.

2.17 Päivä- ja iltaparkkitoiminta

1 - 4 tuntia kestävä satunnaista maksutonta päivä-, iltapäivä ja/tai iltatoimintaa omaishoidettaville
järjestetään oman maakunnan alueella hyvinvointialueesta riippuen. Oman hyvinvointialueen yksi-
köistä tietoa antavat nimetyt omatyöntekijät. Yli 4 tuntia kestävä parkkitoiminnan asiakasmaksu
on kuntouttavan päivätoiminnan asiakasmaksun mukainen

(<https://www.essote.fi/asiakkaalle/palveluhinnasto/>, vuosittainen asiakasmaksuhinnasto).

3. ASIAKKUUDEN PÄÄTTYMINEN

Omaishoidon tuen päättymisen yhteydessä tehdään nimetyn omatyöntekijän toimesta yhteyden-
otto, jossa annetaan asiakasohjausta uudessa muuttuneessa elämäntilanteessa ja ohjataan
omaishoitaja mm. Omaishoitaja yhdistysten tarjoamiin vertaistukiryhmiin tai vapaaehtoistoimintaan.
Omaishoitajalta pyydetään palautetta yhteydenoton yhteydessä omaishoidon tuesta. Lisäksi
omaishoitajalle tarjotaan mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen, minkä tavoitteena on
antaa ohjausta ja neuvontaa omaishoitajan muuttuneessa elämäntilanteessa.

Omaishoidon tuki päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden loppuun, jonka aikana hoidettavan
hoito terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Kunta/kuntayhtymä voi irtisanoa

omaishoidonsopimuksen kahden kuukauden irtisanomisajalla. Omaishoitaja voi irtisanoa sopimuksen yhden kuukauden irtisanomisajalla. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden, tulee omaishoidon tuen sopimus purkaa välittömästi kunnan/kuntayhtymän toimesta. Hoitajaa ja hoidettavaa kuullaan ennen sopimuksen purkamista. Päätöksen sopimuksen päättymisestä valmistelee omaishoidon palveluohjaaja ja allekirjoittaa päätöksen tehnyt viranhaltija. Omaishoidosopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolain käyttölaissa (586/1996) säädetään. Omaishoidon tuen irtisanomisesta tehdään viranhaltijapäätös.

4. SÄÄNTÖKIRJAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Sääntökirjaa päivitetään ja arvioidaan Etelä-Savossa nimetyn omais- ja perhehoidon neuvottelukunnan toimesta vähintään vuosittain keväällä ennen seuraavan vuoden budjetin laadintaa tai tarvittaessa. Vuosittain huomioidaan muun muassa indeksikorotukset palkkioihin sekä muutokset asiakasmaksuihin. Muutokset hyväksytään kunnan/kuntayhtymän hallituksessa. Etelä-Savon omais- ja perhehoidon neuvottelukunta koostuu julkisen ja kolmannen sektorin toimijoista sekä omaishoitajista.

LIITTEET

Liite 1 Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/937
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050937>

Liite 2 Omaishoidon tuen hakulomake

www.essote.fi/omaishoito tai
www.essote.fi/lomakkeet/vanhus-vammaispalvelujen-lomakkeet/

Liite 3 Omaishoidon teesit

1. OMAISHOITO ON ARVOSTETTAVA

- Emme selviydy ilman omaishoitoa.
- Omaishoitajia on kohdeltava yhdenvertaisesti.
- Omaishoitajien osaamista ja asiantuntemusta on arvostettava

2. OMAISHOITOTILANTEET ON TUNNISTETTAVA

- Omaishoidon laajuus ja monimuotoisuus on huomioitava lainsäädännössä ja palvelujärjestelmässä.
- Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten on osattava tunnistaa omaishoitotilanne sekä omaishoidon mahdollisuudet ja rajat.
- Perheitä on tuettava tunnistamaan omaishoitotilanne sekä tuen ja palveluiden tarve.

3. OMAISHOITOPERHEEN OIKEUSTURVAA ON VAHVISTETTAVA

- Omaishoitoperheen tulee saada tukea ja palvelut laissa säädetyllä tavalla.
- Omaishoitoperheellä on oltava mahdollisuus vaikuttaa palveluiden sisältöön.
- Omaishoitoperheen hyvinvoinnista on huolehdittava.

4. OMAISHOITAJALLA ON OIKEUS OMAAN AIKAAN JA ANSIOTYÖHÖN

- Omaishoitajalla on oltava mahdollisuus vapaaseen ja omaishoidosta irtautumiseen.
- Omaishoitajalla on oltava mahdollisuus osallistumiseen.
- Omaishoitajalla on oltava mahdollisuus käydä ansiotyössä.

5. OMAISHOITOSUHDE ON IHMISSUHDE

- Hoitosuhteessa pitää olla tilaa myös ihmissuhteelle.
- Omaishoito ei saa olla ainoa vaihtoehto.
- Omaishoidosta on oltava oikeus luopua.

(Omaishoitajaliitto 2018)